

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio nona. Vtrum ignis inferni sit corporeus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

principales quarū prima habet duas partes. Primò enim determinat de resurrectione malorum quantū ad naturā secundo quantum ad penā ibi, quāri solet, & illa habet duas partes secundū quod duas quaestiones incidentes mouet. Secunda ibi, cum autem quaeritur.

2. PROponit ergo Magister q̄ damnati cum membris suis resurgant, sed cum Aug. relinquat sub dubio, vtrum resurgant cum deformitatibus: patiuntur tamē dampnati in corporibus penam non tamen confumentur, sicut animus dolorem sentit & non corpus. Deinde quaerit vtrum daemones corporali igne crucientur. Et respondet q̄ ille ignis corporalis erit, & miro modo alligabitur spiritibus daemonum, sicut spiritus nostri miro modo alligantur corporibus, & cruciabit ille ignis aërea corpora daemonum, & ponit vnum modum quem tangit Aug. super Gen. q̄ animā separata gerunt similitudinem corporum & corporalium membrorum: & sic patiuntur sicut patimur in somnis dum somniam se homo ambulare, vel sedere, vel videre aliquod terribile. In fine dicit, quod factus abortiuus qui vixerunt in vtero matris, & monstra resurgant natura in melius reparata.

QUESTIO NONA.

Vtrum ignis inferni sit corporeus.

HIC quaeritur de his quae pertinent ad damnatos: & primò vtrum ignis inferni sit corporeus. Et arguitur q̄ non: quia ignis corporeus agit ex necessitate naturae, & aequaliter in corpora eiusdem rationis, si aequaliter sint approximata, sed ignis inferni non ponitur aequaliter agere in corpora omnium damnatorum, sed differenter secundum modum culpae, ergo non est ignis corporeus. Minor probatur per Greg. 4. dial. qui dicit sic: Vnus quidem est gehennae ignis, sed non vno modo omnes cruciat peccatores: vniquisque in quantum exigit culpa, tantum sentit de pena.

2. Item locus debet correspondere locato, sed infernus non est locus corporeus, ergo nec ignis inferni. Minor probatur per Aug. 12. super Gen. ad litteram vbi dicit: Spiritualem arbitror esse locum ad quem anima defertur post mortem, non corporalem.

3. Ad idem est quod dicit Damasc. lib. 4. cap. vltimo. Tradetur diabolus & daemones eius, & homo eius, scilicet Antichristus, & impii peccatores in ignem aeternum non materiale qualis est qui apud nos est, sed qualem vltimò nouit Deus.

4. IN CONTRARIUM est cōmunis doctrina ecclesiae, & auctoritate beati Greg. 4. dial. arguitur, qui dicit sic: Ignem gehennae corporeum esse nō ambigo, in quo certum est damnatorum corpora cruciari.

5. RESPONSIO. Circa quaestionem istam videntur da sunt duo. Primū est de igne inferni, an sit corporeus. Secundum est de loco inferni, vbi sit positus.

6. Quantum ad primū sciendum est q̄ non potest sciri per omnimodam certitudinem qualis sit ignis inferni: vnde Magister dicit in littera ex verbis Aug. Ignis aeternus cuiusmodi sit nemine scire arbitror, nisi forte cui spiritus diuinus ostendit. Ex dictis enim sacrae scripturae constat ignem ibi esse, sed qualis sit non potest efficaciter ex illis dictis concludi. Vnum enim de praecipuis dictis sacrae scripturae ex quo magis videtur concludi quod ille ignis esset corporeus videretur esse illud quod habetur Luc. 16. de diuite epulone qui dicit ad Abraham: Mitte Lazarum vt intingat extremū digiti sui in aqua vt refrigeret linguā meam, quia crucior in hac flamma. Flammā enim nominat ignem corporeum. Si quis tamen aduertat, ex illo dicto potest efficacius concludi oppositum q̄ propositū sic: Talis erat flamma quae eum cruciabat, qualis erat lingua quam habebat, & qualis aqua quam petebat, sed constat q̄ lingua quam habebat non erat corporea, nec digitus Lazari corporeus, nec aqua quam petebat corporea, quia nihil valuisse ei, ergo, vt videtur, nec flamma quae eum cruciabat erat corporea. Nihilominus tamen quantum ex dictis scripturae non possit infallibiliter hoc conuinci, tenendum est tamen illum ignem esse corporeum auctoritate Greg. & ratione probabiliter: auctoritas Greg. expresse est ad hoc. 4. Dial. Ratio etiam probabilis est ad idem, quia pena reprobatorum debet proportionabiliter respō-

dere premio bonorum, sed beati non solum praemiabuntur in anima, sed etiam in corpore, ergo mali non solum puniuntur in anima, sed etiam in corpore, sed ille ignis, nisi esset corporalis nō affligeret corpora damnatorum: ex quo ergo ignis necessario ponitur per auctoritatē scripturae qui cruciabit damnatos, conuenientius est ponere ipsum esse corporeum eiusdem speciei cum igne nostro, cum talis ignis ex se habeat corpus sensitiuum affligere, quam fingere nouum ignem & nouam afflictionē: & haec de causa confitetur Aug. in littera ignem quo affliguntur corpora damnatorum esse corporeum.

7. Quantum ad secundum, scilicet de loco inferni cōsimiliter est dicendum, quia non potest sciri per certitudinem vbi sit, vt patet per Aug. in littera, & Greg. 4. dial. dicit de hac re temerē definire nihil audeo. Quidam tamē dicunt infernum esse in superficie terrae ex parte opposita terrae nostrae habitabilis, quam partem vocant orbem tristem, & hoc videtur sensisse Isido. qui dicit, quod sol & luna post resurrectionem in ordine in quo creati sunt stabunt, ne impii in tormentis positi fruantur luce eorum, quae ratio nulla esset si infernus est infra terram: quia cū terra sit opaca, vbicumq; starent sol & luna impossibile esset lumen eorum ad infernum pertingere.

8. Ista tamen opinio communiter nō tenetur quin potius creditur q̄ ex opposito terrae nostrae habitabilis nō sit nisi aqua quae secundum naturam circulariter ambit terram, nisi quantum ex prouidentia diuina nostra terra habitabilis est aquis discoperta propter vitam hominis & aliorum animalium respirantium tuendā. Vnde communiter tenetur q̄ infernus est infra terram, cui alludit dictū scripturae in pluribus locis: Dicit enim Esaias. 14. Infernus subitus conturbatus est in occursum tui. Item articulus fidei dicit q̄ Christus descendit ad inferna, quae quasi exponens Ap. post. Ephe. 3. dicit de Christo: Quid est quod ascendit, nisi quia primum descendit ad inferiores partes terrae, hoc est ad infernū, in quo insinuat infernum esse infra terram. Ipsum etiā nomen concordat. Dicitur enim infernus, vel inferus, quia inferius iacet. Persuadetur etiam hoc probabili ratione, quia sicut est grauitas & leuitas in corporibus, sic letitia & tristitia in spiritibus: letitia enim & tristitia sunt quasi pondus & inclinatio spirituum, sed per grauitatem corpora tendunt deorsum, per leuitatem vero sursum, ergo similiter locus conueniens spiritibus existentibus in perpetua letitia, maxime resumptis corporibus debet esse sursum, locus vero conueniens spiritibus existentibus in perpetua tristitia debet esse deorsum: beati autē & nunc & post resurrectionem erunt in perpetua letitia, damnati verò in perpetua tristitia, propter quod sicut locus conueniens naturae beatorum erit sursum in caelo, sic locus conueniens naturae damnatorum erit deorsum in profundo terrae, & istum locū communiter vocamus infernum. Hanc persuasionem tangit beatus Aug. super Gen. ad litteram.

9. Ad argumenta in oppositum dicendum. Ad primū q̄ sicut corpora beatorum erunt differentis gloriae secundū differentiam meritorum, sic corpora damnatorum erunt magis vel minus passibilia respectu penae secundum differentiam demeritorum. Et ideo vnus & idem ignis aequaliter agens quantum est ex parte sua inaequaliter affliget corpora damnatorum propter diuersam passibilitatem eorum. Vel sicut alij dicunt, ignis ille agit non solum ex virtute naturae suae, sed vt instrumentum diuinae iustitiae: propter quod actio eius modificabitur a principali agente, vt qui plus peccauerunt plus crucientur.

10. Ad secundum dicendum q̄ Aug. loquitur de anima separata quae non exigit locum corporalem, nam Deus potuit tam angelos q̄ animas separatas produxisse ante mundum corporeum. Et ideo si sic semper remaneret anima, ita quod nunquā corpori reuniretur non oporteret ad eius punitionem assignare locum corporalem. Vel potest dici quod locus ille ad quem anima deferuntur post mortem dicitur ab Augustino non esse corporeus non quidem secundum se, sed ratione continentiae: quia anima in eo corporaliter non existit. Vel dicendum secundū aliquos quod Augustinus loquitur opinan-

do & non determinando, quantum verba sua videantur sonare assertionem.

11 Ad tertium dicendum quod forte Damascenus hæsitavit, an ignis inferni esset corporeus, & ideo fatetur se nescire qualis sit. Vel potest dici quod non negat simpliciter illum ignem esse materialem, sed quod non est materialis sicut ille qui est apud nos: quia non lucet neque indiget fomentum sicut ignis noster, quantum sit eiusdem speciei quoad substantiam.

QUESTIO DECIMA.

Vtrum corpora damnatorum post resurrectionem patiantur ab igne passione proprie dicta.

Secundo queritur vtrum corpora damnatorum post resurrectionem patiantur ab igne passione proprie dicta. Et videtur quod non, quia nullum incorruptibile est passibile passione proprie dicta, sed corpora damnatorum post resurrectionem erunt incorruptibilia, ergo non erunt passibilia passione proprie dicta. Maior patet: quia secundum Philosophum. 6. Topicorum passio magis & magis facta abiicit a substantia, & tandem inducit corruptionem, propter quod omne passibile est finaliter corruptibile. Minor probatur per illud quod habetur Apoc. 9. In diebus illis querent homines mortem & non inuenient eam, & desiderabunt mori & mors fugiet ab illis.

2 Item sublato eo quod est principium omnis realis actionis cessabit & omnis realis actio, sed post resurrectionem motus cæli cessabit qui est principium omnis realis actionis, ergo cessabit omnis realis actio, quare & omnis realis passio. Maior de se patet, sed minor probatur: quia sicut se habet motus cordis in animali ad alios motus animalis, ita se habet motus cæli ad omnes motus inferiores, sed cessante motu cordis necessario cessant omnes motus animalis, ergo motu cæli cessante necessario omnes motus cessabunt, & etiam omnes actiones inferiores. Minor istius pro simili clara est, sed maior istius patet per Aristotelem. 3. physic. in principio, & per Rabi Moysen qui comparat motum cæli motui cordis.

3 Item omnis causa vniuoca reducitur ad æquiuocam, alioquin posset esse processus in infinitum, cum inter vniuoca non sit ordo per se, sed actio & passio que inuenitur in istis inferioribus sunt secundum vniuocationem, sicut cum calidum calefacit aliud, quia forma agens & terminus actionis sunt eiusdem speciei: oportet ergo quod reducatur in causam æquiuocam & non nisi in motum cæli, ut videtur, ergo eo cessante cessabit talis actio & passio, sed non ponitur alia in damnatis, ergo &c.

4 IN Contrariū arguitur, quia sicut corpus cooperatur ad meritum ita cooperatur ad demeritum, sed in bonis in quibus corpus cooperatur ad meritum corpus glorificabatur, & non solum anima, ergo in malis in quibus corpus cooperatur fuit ad demeritum punietur homo non solum quoad animam, sed etiam quoad corpus, hoc autem non fieret si corpus esset impassibile, ergo &c.

5 RESponsio. Questio ista apud infideles non est dubia quantum ad conclusionem, quia fides tenet quod damnati grauissime affligentur non solum in anima, sed etiam in corpore, & non solum vna pena sensibilis, sed & plures secundum illud Iob. 34. Ab aquis niuium transibunt ad calorem niuium. De modo autem passionis est diuersitas, & ideo circa hoc sic procedetur: quia primo ponitur quedam distinctio de passione alia à predicta saltem quoad verba, & deinde ponentur diuersæ opiniones circa modum patienti.

6 Quantum ad primum dicitur sic, quod cum pati sit quoddam recipere, duplex est modus passionis secundum quod aliquid in alio dupliciter potest recipi. Vno modo naturaliter secundum esse naturale: sicut calor ignis recipitur in aere vel in ligno, & secundum hunc modum receptio nis est vnus modus passionis qui dicitur passio nature. Alio modo recipitur aliquid in alio per modum intentionalem: sicut similitudo coloris recipitur in aere vel in oculo, & secundum hunc modum receptionis est alius modus passionis qui vocatur passio anime.

7 Hac distinctione supposita sciendum est quod duplex est modus dicendi circa passionem damnatorum. Vnus est

quod corpora damnatorum patientur ab igne passione animali non reali, quia aliquid transmutatur a sua naturali dispositione: unde non calefient ab igne, sed solum intentionaliter immutabuntur recipiendo eius similitudinem, & quia apprehendit eum ut nocivum, ideo affligentur. Corpora vero gloriosa quantum recipiant similitudinem ignis non tamen erunt passibilia, quia nihil recipient per modum afflictiuum vel læsiui. Ratio autem per quam isti probant quod corpora damnatorum non immutabuntur naturali immutatione ab igne, sed solum spirituali est ista: quia primum alterans in cuius virtute omnia alterantia agunt, quasi ab ipso mota est corpus celeste per motum suum, sed motus cæli cessabit post resurrectionem, ergo tunc cessabit omnis alteratio naturalis corporum inferiorum ab inuicem, ita ut nullum alterum possit transmutare a sua naturali dispositione, sed quia cessante motu cæli adhuc aere sole illuminabitur, & differentias colorum ad visum deferret, ideo remanebit passio animalis que consistit in receptione specierum sensibilium per quam sola affligentur corpora damnatorum: quia sensibile non est natum solum delectare vel affligere sensum secundum quod agit actione nature confortando vel corrumpendo organum, sed etiam secundum quod agit actione spirituali seu intentionali, quia experimur quod quando sensibile est in debita proportione ad sentientem, delectat, e contrario autem quando habet in superabundantia vel defectu lædit & contristat, unde colores mediæ & voces consonantes sunt delectabiles, & inconsonantes offendunt auditum.

8 Contra modum istum arguitur ab aliis, primo contra conclusionem que ponitur. Et secundo contra causam que assignatur. Primo contra conclusionem arguitur primo sic: Illud quod nihil reale abiicit sed solum ponit illud quod est nature conueniens non affligit nec inducit veram passionem que sit verè afflictiuum, sed per immutationem spiritualem nihil reale abiicit, sed solum ponitur id quod est nature conueniens, quia talis receptio est perfectio sensuum, ergo per talem immutationem nihil affligitur, nec talis receptio est passio verè afflictiuum, veraque premissarum de se patet.

9 Secundo sic: Per illud quod est commune beatis & damnatis non potest poni afflictio damnatorum, sed immutatio spiritualis sensuum à sensibilibus erit communis beatis & damnatis, ergo per illam non potest fieri afflictio damnatorum. Maior patet, quia posita causa communi ponitur effectus communis: & ideo si causa afflictionis esset communiter in beatis & damnatis, sequeretur quod afflictio esset eis communis, quod non est verum. Minor similiter patet, quia sensus beatorum immutabitur à sensibilibus immutatione spirituali sicut sensus damnatorum, alioquin non cognoscerent sensibilia que damnati cognoscunt quod est inconueniens.

10 Si autem dicatur sicut & tactum est quod beati apprehendent ignem seu immutabuntur ab ipso spiritualiter sicut & damnati, non tamen apprehendent eum ut sibi nocivum vel læsiuum quo modo apprehendit eum damnati. Contra: quia aut ille ignis erit corporum damnatorum verè læsiuus aut non, si non, & tu dicis quod apprehendent eum ut læsiuum, ergo illa apprehensio erit falsa, & sic non affligentur secundum veritatem ab igne, sed solum ex sua falsa apprehensione, quod est inconueniens: & iterum unde veniret damnatis hæc falsa existimatio quod iudicent ignem eis nocivum, si in veritate non sit eis nocivus, non potest dici quod à Deo, quia Deus nulli immittit falsum iudicium sicut nec peruerfium appetitum. nec ex seipfis, quia damnati post resurrectionem erunt æque perfecti seu perfectiores sicut nunc sunt, & ideo sicut nunc possunt recte iudicare de igne vtrum sit eis nocivus vel non, ita tunc poterunt, ut videtur. Et iterum: quicquid sit de aliis sensibilibus aliorum sensuum & maximè visus quod possint immutare sensum intentionaliter sine reali & naturali immutatione (quod non omnes concedunt) sensibilia tamen tactus & maximè calor non videtur immutare sensum tactus nisi naturali immutatione, vel saltem non sine ea, calor enim non videtur causare in medio vel in organo nisi calorem, vel si aliud causet non tam sine calore, propter quod